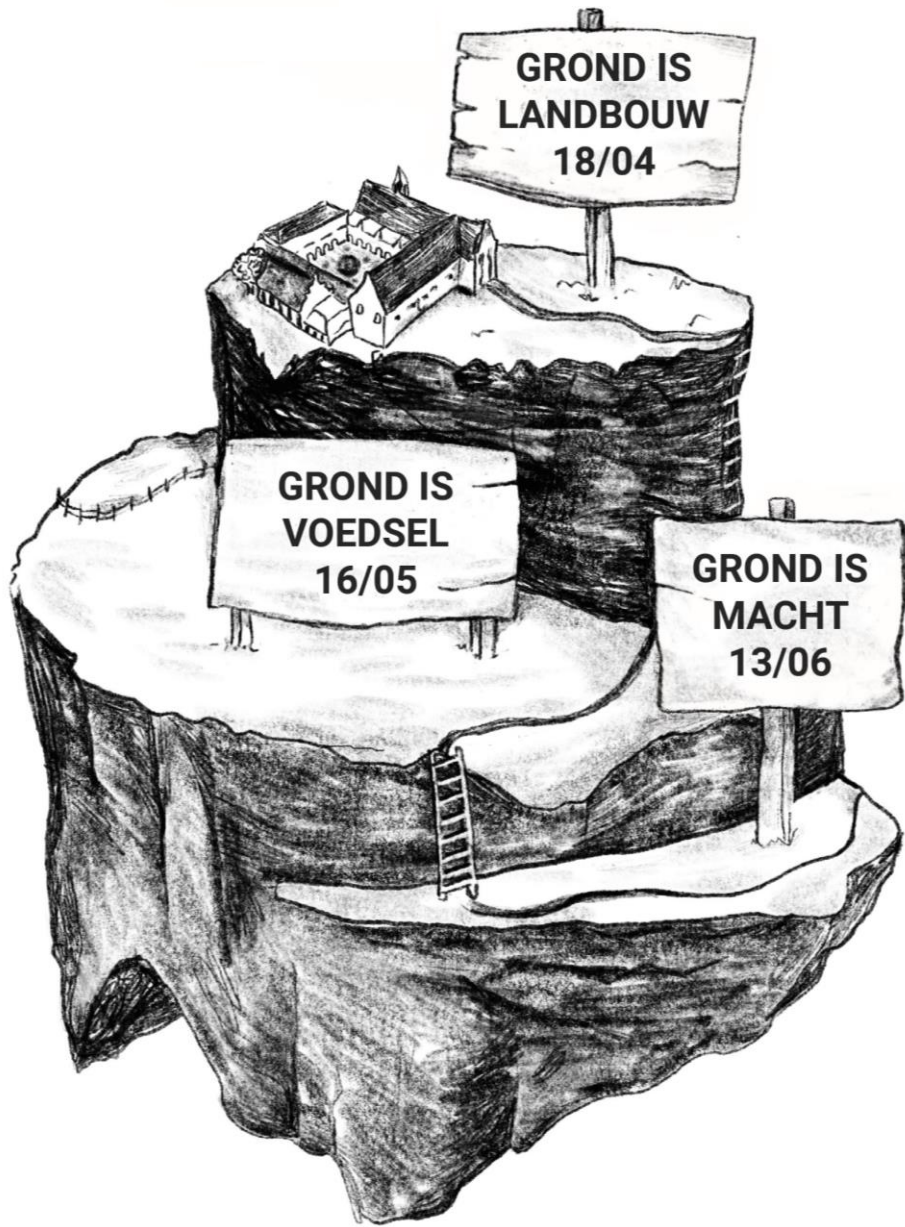

GRONDEN

GENTSE

STAD'S
ACADEMIE

ILVO

STAM

Sessie II

Grond is Voedsel

Donderdag 16 mei 2024

Abdijrefter STAM, Gent

SESSIES

Avondprogramma

- 19u30 – Welkom en intro van het thema “Grond is Voedsel”

Hans Vandermaelen – ruimtelijk onderzoeker ILVO, medecurator expo & gastprof UGent

- 20u00 – Panelgesprek

Caroline Vandekinderen – onderzoeker aan UGent en HoGent

Wiepke Boogaerts – oprichter en kok bij eethuis Karoot

Eline Vermeir – bioboerin bij CSA De Goedinge, op Gentse Gronden in Afsnee

Michiel Dehaene – hoofddocent stedenbouw aan UGent, voorzitter jury stadsvernieuwing

moderator **Jeroen Adam** – professor rurale sociologie UGent

- 21u00 – Publieksvragen
- 21u30 – Slotwoord

G
e
e
s
t
s
e
Grondden

Stadsmuseum
Gent

22.03.2024
↘ 29.09.2024

STA
M
ILVO

expo

GRONDEN

GENTSE

Op zoek naar de sociale betekenis van de Gentse Gronden

1200-1800

SESSIES

Armen- en ziekenzorg aan de basis

- Ontstaansgeschiedenis Gentse Gronden begint in late middeleeuwen
- Gent grootste stad van de Lage Landen... met stevige sociale uitdagingen
- Armen- en ziekenzorg door tientallen **private** initiatieven
  - Wie? Rijke burgers, geestelijken...
  - Waarom? Liefdadigheid, naastenliefde, plekje in de hemel, maar ook belang bij behoud sociale orde...
  - Hoe? Bedelingen, opvang in hospitalen en godshuizen...
- Lang niet iedereen kreeg hulp > **geen recht maar een gunst**

Renteboek van de Heilige Geesttafel Sint-Jacobskerk, 1436
Bron: Rijksarchief Gent

Bijlokehositaal, 1818
Bron: Jean-Baptiste De Noter, Archief Gent

Grondbezit = stabiele bron van inkomsten

- Inkomsten nodig om armen- en ziekenzorg te financieren
- Grondbezit is **belangrijkste vorm van kapitaal** en biedt **stabiele bron van inkomsten** (vs aalmoezen en giften)
- Instellingen verwerven eigenaarschap van duizenden ha plattelandsgrond in ruime regio
- Gronden zijn bron van
  - **Pachtinkomsten**
  - **Voedsel en brandstof**
→ zeker in crisistijd
  - Sociaal prestige
- Dekt tot 100% van de uitgaven
- Prachtige objecten illustreren eeuwenlang strategisch belang van de gronden

Goederenregister van de Heilige Geesttafel
Sint-Niklaaskerk, 1587-1794
Bron: Rijksarchief Gent
Foto © Phile Deprez

Boekhouding

Om Gentse gronden en hoeves te
beheren, kan je niet zonder een degelijke
boekhouding. De omvang van dit

1.13

Goederenregister van de Heilige Geesttafel
Sint-Niklaaskerk, 1587-1794

Papieren katernen in leder gebonden, voor- en achterplaat
verkleefd met hout. Bibliotheek Gent

GRONDEN

GENTSE

Op zoek naar de sociale betekenis van de Gentse Gronden

1800-1950

SESSIES

Nieuwe structuren, oude noden

- Armen- en ziekenzorg wordt **taak van de overheid**
- 2 nieuwe publieke instellingen per lokaal bestuur
  - Burelen van Weldadigheid (~ vroegere parochies)
  - Burgerlijke Godshuizen (~ beheer oude hospitalen)
  - Vanaf 1924 vormen beide samen de commissies openbare onderstand (COO)
- Beide instellingen **erven het grondbezit** van hun rechtsvoorgangers
  - De bezittingen verkopen, zou “desastreuze en onvermijdelijke gevolgen” hebben en de armen tot “alle wanhoop” drijven.
  - Gentse Gronden worden publiek grondbezit
- Geen toeval, want gronden **blijven essentiële bron van inkomsten**
  - 30% van uitgaven hospitalen gaat naar voedsel
  - Bedeling van voedsel en brandstof blijft erg belangrijk (tot vroege 20ste eeuw !)
  - Gronden dekken tot 60% van uitgaven
- **Blijft liefdadigheid**, een gunst, geen recht

GRONDEN

GENTSE

Op zoek naar de sociale betekenis van de Gentse Gronden

1950-heden

SESSIES

Totale transformatie naar integraal welzijnsbeleid

- Wet betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn (1976)

Art 1. "Elke persoon heeft **recht** op maatschappelijke dienstverlening. Deze heeft tot doel eenieder in de mogelijkheid te stellen een leven te leiden dat beantwoordt aan de **menselijke waardigheid**. Er worden openbare centra voor maatschappelijk welzijn opgericht die, onder de door deze wet bepaalde voorwaarden, tot **opdracht hebben deze dienstverlening te verzekeren.**"

- Nieuwe OCMW's vervangen oude COO's en erven de gronden
- Fundamentele verschuiving: van een gunst naar een recht, van liefdadigheid naar integraal welzijnsbeleid
- OCMW's worden actief op heel wat nieuwe domeinen en hebben nieuwe infrastructuur nodig (woonzorgcentra, dienstencentra, welzijnsbureaus...)

GRONDEN

GENTSE

Op zoek naar investeringsmiddelen

- **Bewuste verkoop** van Gentse Gronden brengt investeringsmiddelen op tafel
  - OCMW's bedacht in de "gouden jaren" 1960, maar boven doopvont tijdens oliecrisis jaren 1970
  - Vooral vanaf jaren 1980
  - **Kaasschaafmethode**: gronden worden verkocht op maat van de investeringen die men moet financieren

© Phile Deprez

Wat met de “desastreuze en onvermijdelijke gevolgen”?

- **Nieuwe context** waarin verkoop Gentse Gronden **niet meteen zichtbare/merkbare gevolgen** heeft
  - Voedselbedelingen passen niet in visie menselijke waardigheid
→ focus op mensen uit armoede halen ipv armoedesymptomen zoals honger te bestrijden
  - Globaal voedselsysteem, goedkoop voedsel (en overschotten)
  - Stedelijk voedselsysteem sterk gewijzigd
  - Nauwe sociale banden tussen OCMW en pachters brokkelden af (gescheiden werelden)

→ Gentse Gronden worden **niet langer** als “**strategisch**” of “**nuttig**” gezien voor werking OCMW
- **Langere termijn?**
  - Steeds meer OCMW's zitten stilaan door hun voorraad historische landbouwgronden
  - Recente inspanningen OCMW Gent om middelen zo waardevast mogelijk te herinvesteren

GRONDEN

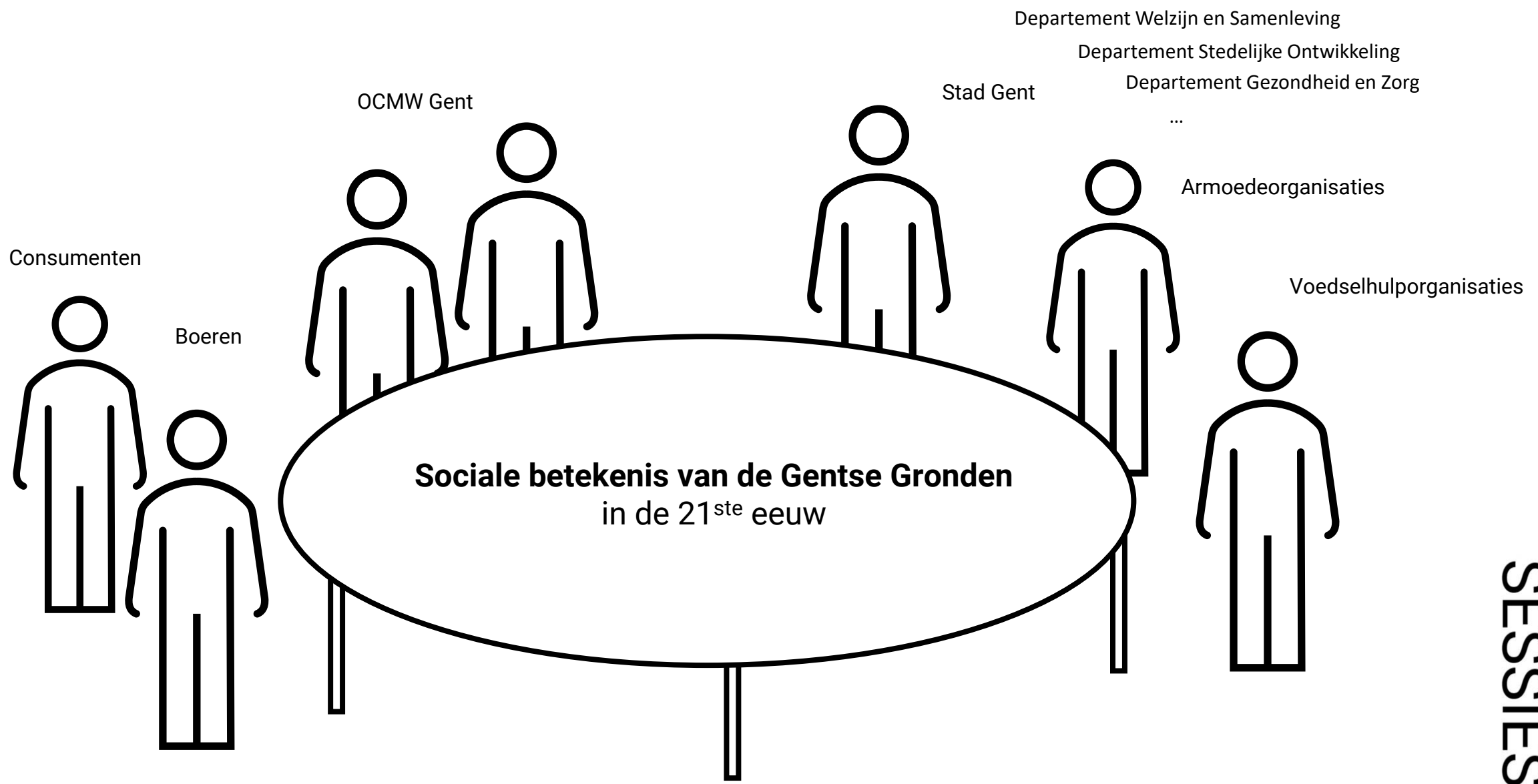
GENTSE

**Op zoek naar de sociale betekenis van de Gentse Gronden
in de 21ste eeuw?**

SESSIES

GRONDEN

GENTSE

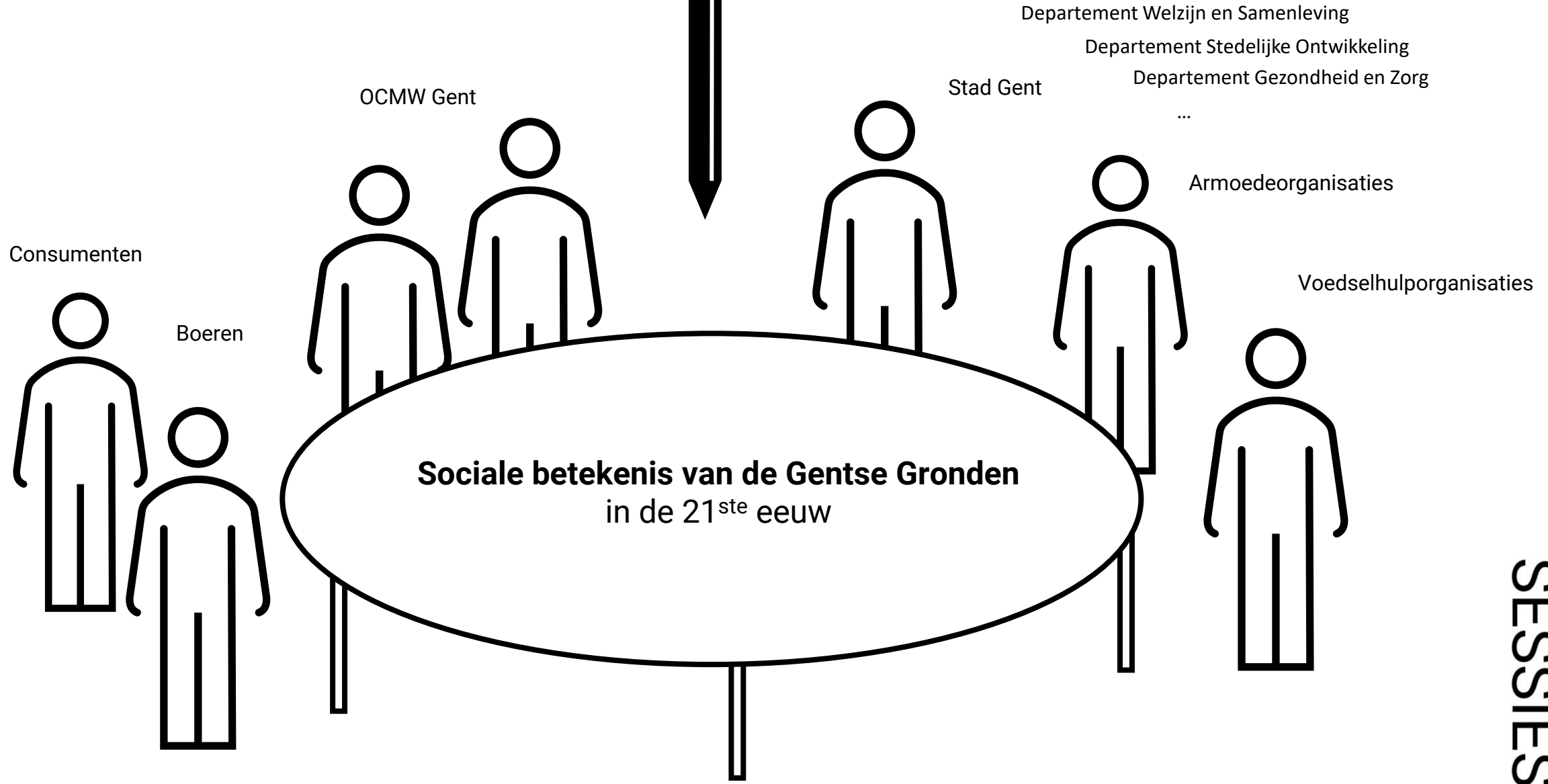
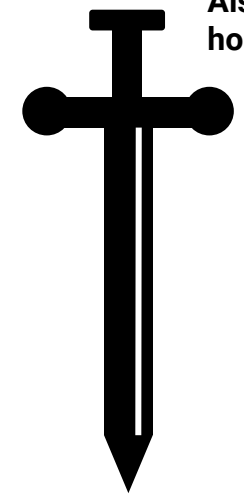
SESSIES

GRONDEN

GENTSE

Als de Gentse Gronden opnieuw sociale betekenis krijgen,
hoe financieren we dan de andere investeringen van het OCMW?

SESSIES

Veel vragen... voor een rijk debat!

- Zijn er kansen voor **sociale tewerkstelling** en voor zorgboerderijen?
- Hoe kijken **boeren** naar deze sociale vraag? Hoe maken we lokaal, duurzaam geproduceerd voedsel toegankelijke voor de brede samenleving?
- Voedselbedelingen zijn om goede redenen naar achtergrond verdwenen, maar hoe strategisch was het **uitbesteden van de voedselvoorziening** in **woonzorgcentra, ziekenhuizen, scholen, crèches...** aan de goedkoopste kandidaat? Waarom koppelen we daar niet meer doelstellingen aan?
- **Voedselhulp** is niet het doel, maar blijft vooralsnog wel noodzakelijk. Kan dit enkel met supermarktoverschotten of mogen duurzaamheidsvraagstukken hier ook aangesneden worden?
- Nieuwe pilootprojecten of net minder **projectlogica**? Beleid OP publieke grond of MET publieke grond?
- Enkel binnen Gent of ook **buiten Gent**?
- Een taak voor OCMW's of voor een **integraal stedelijk sociaal beleid**?
- ...

Bron: De Standaard 15/5/2024
https://www.standaard.be/cnt/dmf20240514_96590003

Krant Avond Weekblad Magazine Letteren

De Standaard

Nieuws **Opinie** Inspiratie Podcasts

Opinie Columns

Als abonnee kan je dit plusartikel

KORT & BONDIG

Bea Cantillon: "Subsidies voor voedselhulp afschaffen zou een regelrechte schande zijn"

"Subsidies voor voedselbedeling [...] opofferen voor structurele armoedebestrijding zou een schande zijn. Die vorm van hulpverlening is nodig, niet alleen als stoplap, maar ook als opstap naar een ambitieuzer structureel beleid."

Groentes
De red
priorit
schrijft
Gisteren e
De Vla
van voe
deze k
structu

GRONDEN

GENTSE

Dringende vragen?

SESSIES

Avondprogramma

- 19u30 – Welkom en intro van het thema “Grond is Voedsel”

Hans Vandermaelen – ruimtelijk onderzoeker ILVO, medecurator expo & gastprof UGent

- 20u00 – Panelgesprek

Caroline Vandekinderen – onderzoeker aan UGent en HoGent

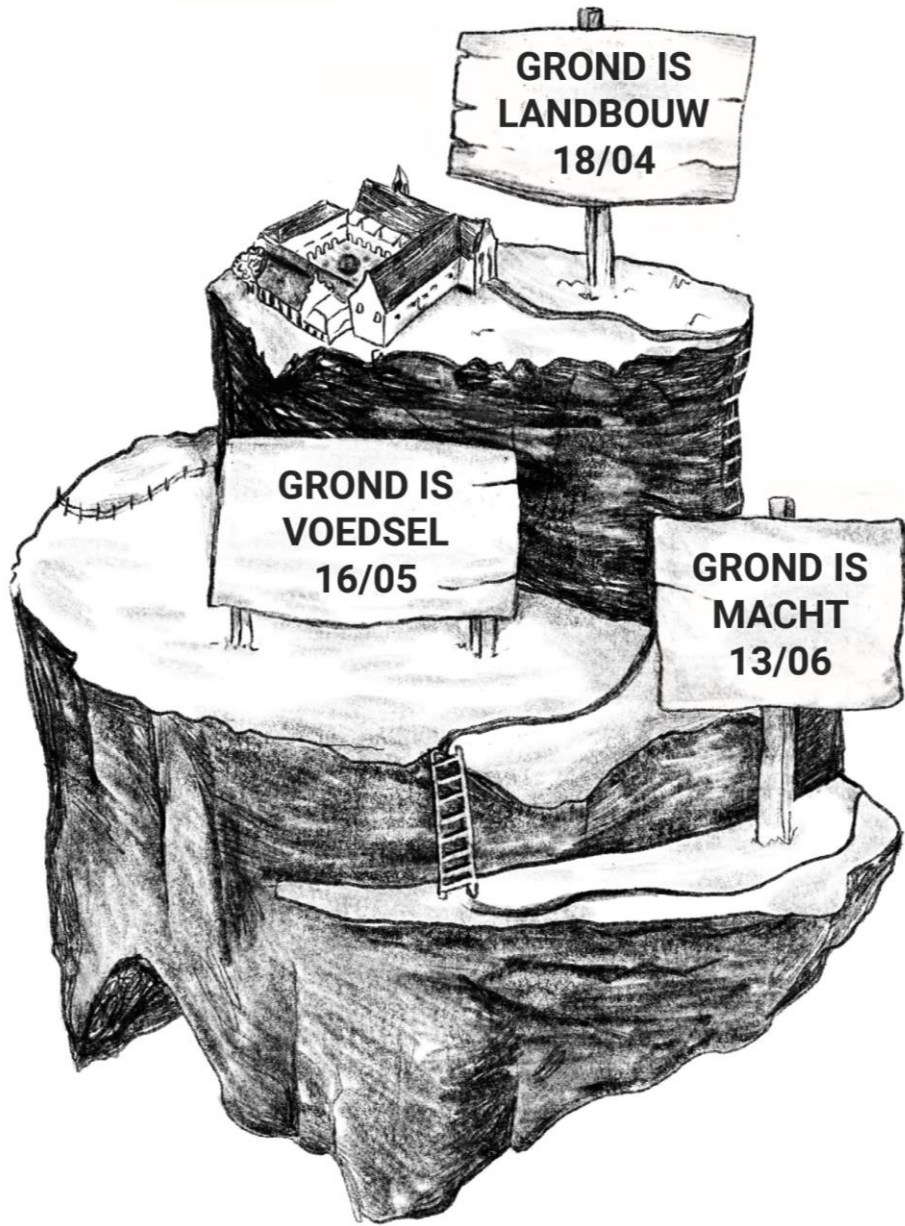
Wiepke Boogaerts – oprichter en kok bij eethuis Karoot

Eline Vermeir – bioboerin bij CSA De Goedinge, op Gentse Gronden in Afsnee

Michiel Dehaene – hoofddocent stedenbouw aan UGent, voorzitter jury stadsvernieuwing

moderator **Jeroen Adam** – professor rurale sociologie UGent

- 21u00 – Publieksvragen
- 21u30 – Slotwoord

Welkom op de laatste sessie:

Sessie III Donderdag 13 juni 2024

Grond is Macht

Abdijrefter STAM, Gent

Inschrijven via www.stadsacademie.be